

УДК 631.312

МОЛОЧНЕ СКОТАРСТВО В РІЗНИХ КРАЇНАХ

Ікальчик М.І.¹, Хропост В.І.²

¹ викладач, ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний інститут", м. Ніжин;

² студент, ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний інститут", м. Ніжин

В статті проведено аналіз країн Великобританії, Ізраїля та Німеччини в розвитку великої рогатої худоби.

Ключові слова: молочне скотарство, технологія, комплекс, відгодівля.

Основна галузь тваринництва Великобританії — розведення великої рогатої худоби, чисельність якої нині сягає близько мільйона голів. Молочне скотарство країни характеризується високою продуктивністю й ефективністю завдяки впровадженню в практику сучасних технологій утримання та методів селекційного вдосконалення худоби. Розміщення молочних порід по країні обумовлено ринками збуту та природними кліматичними умовами. Конкурентоспроможна молочна індустрія переконала виробників молока в потребі розведення корів економічно вигідних порід, які виробляють багато молока високої якості протягом тривалого періоду господарського використання. Середній розмір стада у Великобританії один із найвищих в Європі (39,3 корови на одну особу фермерської сім'ї). Фермери спільно з асоціаціями за породами працюють над удосконаленням худоби в напрямі підвищення конкурентоспроможності в ринкових умовах. Власники молочної худоби Великої Британії для годівлі тварин широко використовують грубі корми: кукурудзяний і трав'яний силоси високої якості. Основну частину худоби утримують за безприв'язною технологією, а влітку — на пасовищах.

Айрширську породу вивели в південно-західній частині Шотландії в кінці XVIII століття. В 1870 році її затвердили як породу, а 1877 року вийшла перша племянна книга тварин. Порода стала улюбленицею тваринників. Сьогодні айрширська порода поширена на п'яти континентах світу й займає одне з провідних місць за чисельністю високопродуктивних тварин. Масть тварин коричнево-біла, у деяких тварин переважає біла. Худоба добре поїдає корми й легко адаптується

до різних технологічних умов. Тварини легко пересуваються, мають добру поставу кінцівок. Корови можуть продукувати понад 10 тис. кг високоякісного молока протягом десяти лактацій. Розроблено програму з генетичного поліпшення тварин породи та оцінки бугаїв. Чисельність корів — 50 тис. голів. Середня жива маса корів — 500 кг, а бугаїв — 700 кілограмів.

Молочна шортгорнська — одна з найдавніших племінних порід. Вона походить від місцевої тисватерської худоби, яку розводять у Північно-Східній Англії, в долині річки Тис, із XVIII століття. Сьогодні поширення молочних шортгорнів обмежено північними і середньозахідними районами Англії. Перша племінна книга була надрукована в 1822 році. Молочний шортгорн — це “великий поліпшувач” порід, як називає його “Тваринництво Британії”. Тварини слухняні й дуже витривалі. Фахівці вважають ці риси тварин такими, що потрібні їм для ефективного використання на фермах. Для цієї породи характерні легкі отелення, що робить тварин ідеальними для схрещування. Корови мають прекрасні кінцівки й придатні для експлуатації за інтенсивних технологій в умовах фермерських господарств. Корови шортгорнської породи продукують молоко з високим вмістом білка, мають високу відтворювальну здатність, тривале використання (до 8 лактацій) і дають по 8–9 тис. кг молока та життєздатних і витривалих телят. Жива маса корів — 600 кг, бугаїв — 1000 кг. На сьогодні у Великій Британії близько 20 тис. голів молочних шортгорнів, яких тримають переважно в Північній Англії.

Сучасна економіка Німеччини соціально орієнтована, з високорозвиненою інфраструктурою, високим рівнем ринкової капіталізації, низьким рівнем корупції і високим рівнем інноваційності. Понад третину території Німеччини займає сільське господарство. Головним чином, тут вирощують зернові, картоплю, цукрові буряки, олійні культури. Німеччина - лідер з виробництва хмелю, з якого виробляють понад 5,5 тис. гатунків пива. На півдні країни вирощують виноград.

Наразі поголів'я великої рогатої худоби Німеччини перевищує 10 млн голів. За порідною структурою найбільша частка припадає на голштинську та червоно-рябу німецьку породи. За інформацією ICAR, продуктивність підконтрольного поголів'я корів усіх порід (3,5 млн корів, або 83,8% загального поголів'я) у середньому становить 6900 кг молока із вмістом 4,13% жиру і 3,40% білка.

У Німеччині є 95,8 тис. молочних стад із середнім поголів'ям 43,5 голови. Тенденція останніх років полягає у поступовому скороченні поголів'я корів усіх порід за підвищення їхньої продуктивності. Так, з 2001 по 2009 роки поголів'я корів скоротилося на 8,1 %, надій на корову зріс на 11,1, а валове виробництво молока за цей період зросло на 2,0%. Найбільший генетичний прогрес за молочною продуктивністю за незначного скорочення поголів'я досягнуто у найчисленнішій популяції голштинської породи. Частка червоної, бурої та полово-рябої худоби лишається незначною із загальною тенденцією підвищення продуктивності та скорочення поголів'я попри деяку конкурентну перевагу вищого вмісту жиру і білка в молоці.

Потреба розвитку молочного скотарства в Україні зумовлює доцільність урахування досвіду ведення галузі в країнах зі стабільно високою продуктивністю корів. Одним зі світових лідерів у розвитку галузі є Ізраїль: середній по країні надій корів за 305 днів лактації перевищує 10 тонн.

Потреба розвитку молочного скотарства в Україні зумовлює доцільність урахування досвіду ведення галузі в країнах зі стабільно високою продуктивністю корів. Одним зі світових лідерів у розвитку галузі є Ізраїль: середній по країні надій корів за 305 днів лактації перевищує 10 тонн.

У 2007 році в Ізраїлі налічувалося 699 стад молочної худоби із середнім поголів'ям - 141 корова. Загальне поголів'я становило 98548 корів. Середня продуктивність за рік сягала 11291 кг молока із вмістом жиру 3,62% й білка - 3,20%. Частка підконтрольних корів становить 70 відсотків.

Технологія утримання тварин без-прив'язна в приміщеннях без стін. Через певний проміжок часу для корів застосовують душ, після чого вмикають вентиляцію для обсихання худоби. Охолоджуючий душ для лактуючих корів в умовах спекотного клімату - обов'язковий елемент технології виробництва молока. Гній з тваринницьких приміщень приби-рають один раз на три-п'ять років. Завдяки місцевому клімату й вентиляторам, які обдувають корів, гній висихає й не справляє негативного впливу ні на тварин, ні на людей, до того ж, є добрим підстильним матеріалом.

Годівля корів. Основною технологією годівлі худоби на фермах Ізраїлю є повнораціонанні збалансовані кормові суміші. В період лактації коровам дають один і той самий вид кормосумішки. Рецептuru приготування кормових сумішок не змінюється. У період сухостою в

раціоні корів збільшують вміст клітковини. Доскладу раціону корів входить силос із пшениці та кукурудзи, який закладають у фазі молочно-воскової стиглості зерна. Фахівці країни переконалися, що цей корм корова краще поїдає й віддача від його використання найвища. На корм худобі використовують і кукурудзяну соломку. Після обмолочування на зерно її згодовують тваринам для балансування раціону за клітковиною.

Слід зазначити, що в Ізраїлі не виробляють кормів у тому обсязі, який необхідний для забезпечення потреби галузі молочного скотарства. Близько 65% господарів, які розводять молочну худобу, купують готові кормосуміші в спеціалізованих центрах з приготування кормів. У структурі собівартості молока на корми припадає не більше 35 відсотків.

Доїння корів здійснюють узалах, переважно на установках типу "Паралель". Використовують і конвеєрно-кільцеві доїльні установки типу "Карусель", а також традиційні - "Ялинка" зі швидким виходом.

На фермах із поголів'ям 600 і більше корів широко застосовують потужні танки-охолоджувачі молока ємністю понад 30 т. У молочному скотарстві Ізраїлю взято курс на роботизацію. Наразі в країні вже 10% корів доять з допомогою роботів.

На фермах країни до мінімуму скорочено кількість працюючих, але на кожній фермі обов'язково є ветеринарний лікар і спеціаліст зі штучного осіменіння худоби.

Контроль продуктивності та якості молока корів. В Ізраїлі чітко діє система контролю якості молока й здоров'я тварин. Управління цією діяльністю здійснює молочна палата (Dairy Board), а консолідованим виконавчим органом є асоціація молочного тваринництва Ізраїлю ICBA (Israel Cattle Breeders Association). Її основні функції такі: селекційно-генетичне удосконалення голштинської породи та системний контроль якості молочної сировини й стану вим'я корів.

Програма менеджменту молочних стад (NOA), що забезпечує автоматизоване ведення племінного й зоотехнічного обліку в країні, а також загальне управління стадом, діє понад вісім років. Її впровадження розпочато в квітні 2000 року. Сьогодні програма NOA діє на 450 молочних фермах, у тому числі нею охоплено 95% стад із поголів'ям понад 250 корів, її щомісяця встановлюють на нових фермах. Передавання інформації засобами Internet забезпечують її доступність та популярність. Складовими програми є годівля, облік молочної продуктивності, генетичний менеджмент тощо. Вона

забезпечує електронний зв'язок з базою даних племінної книги, лабораторіями якості молока. Програма NOA щороку визначає 150 кращих корів Ізраїлю для подальшої селекційної роботи. Програма безоплатна й доступна для всіх приватних виробників молочної продукції.

Очікуваний генетичний прогрес за використання такого селекційного індексу протягом десяти років становить 575 кг молока, 29 кг і 0,1% молочного жиру, 24 кг і 0,09 % молочного білка, 0,08 соматичних клітин та 2,2% відтворної здатності.

Компанія зі штучного осіменіння Sion постійно утримує близько 250 бугаїв у трьох різних місцях. Для одержання ремонтних бугайців (парування на замовлення) використовують кращих за каталогом Interbull плідників з різних країн або кращих місцевих плідників. У віці 16 місяців 1000 спермодоз бугая, якого перевіряють, використовують протягом трьох місяців для парування корів-первісток. Результати оцінки бугаїв за спадковістю одержують у віці близько п'яти років. Щороку на випробування за спадковістю ставлять близько 50 молодих плідників.

Узагальнення досвіду виробництва молока в країнах з інтенсивним молочним скотарством, навіть за неоднакових природнокліматичних умов, має велике значення, адже можливе впровадження в Україні окремих технологічних рішень і заходів, яке сприятиме поступальному підвищенню ефективності галузі вітчизняного молочного скотарства.